

Posudek oponenta disertační práce Mgr. Jiřího Hubáčka

Obraz Indie v české literatuře a publicistice 19. století předkládané v roce 2024 na Ústavu české literatury a komparatistiky. Dějiny české literatury a teorie literatury

I. Stručná charakteristika práce

Práce sestávající z Úvodu (s. 13-32) a 6 obsáhlých kapitol (s. 33-664) završených Bibliografií (1. Prameny, s. 665-750; 2. Literatura, s. 751-807) podává vyčerpávající kritický přehled utváření obrazů Indie a jejich promítání do česky tištěné produkce zhruba v období let 1800–1914. Autor nejprve zkoumá specifický fenomén - slovanskou romantickou imaginaci Indie jako pravlasti vlastního etnika a sleduje vývoj této představy a její reflexi u česky píšících autorů (I., s. 33-137), dále přechází k postupnému utváření odborné indologie jako vědy, orientované převážně filologicky, především zkoumáním vývoje role indoárijských jazyků v rámci vznikající indoevropéistiky (II., s. 138-227). Následně se zaměřuje především na výklady reflexe indických náboženských a filosofických systémů (hinduismus, buddhismus) v textech filosofů, religionistů, ale rovněž okultistů či ve specifické artikulaci klerikálním tiskem (III., s. 228-374). V kapitole věnované reflexi indických literatur (IV., s. 375-468) práce rozebírá rozsáhlou vyprávěcí tradici Indie (včetně eposů a purán), poté si všímá literatury sakrální a filosofické (védská tradice - zejména sanhity a upanišady) s důrazem na výraznou recepci *Bhagavadgíty*, a tvorby indických básníků a dramatiků. Poněkud na okraji se ocitá literatura buddhistická, poznávaná jen velmi sporadicky (s. 455-459) a sledované období historicky uzavírá reflexe novoindických literatur. Dále nám autor v kontextu utváření dobových obrazů zprostředkovává obraz Indie v českém cestopisu (V., s. 469-548) a výklad uzavírá zamýšlením nad obrazem Indie v česky vydávané beletrii (VI., 549-664).

II. Stručné celkové zhodnocení práce

Podle oponentova mínění odvedl doktorand vynikající práci při obsáhlém sběru a vyhodnocování často obskurních pramenů jak českých, tak cizojazyčných, projevilschopnost kritické analýzy, střízlivý úsudek a obdivuhodnou erudici nejenom ve svém oboru, ale i v mnoha indologických otázkách. Nestranně se vyvaroval přijímání cizích, různě ideologizovaných soudů, argumentuje věcně a srozumitelně. Prostudování celého obsáhlého textu v oponentovi zanechalo velmi pozitivní dojem.

III. Podrobné zhodnocení práce a jejích jednotlivých aspektů

1. *Struktura argumentace.*

Argumentačně je práce strukturována logicky a členěna je velmi přehledně. Každou podkapitolu zahajuje vymezení tématu a přehled výsledků jeho dosavadního výzkumu; poté následuje rozvedení každého tematického okruhu, a to jak věcně, tak charakteristikou jednotlivých aktérů, badatelů a myslitelů, jakož i jejich epigonů, překladatelů, později cestovatelů, básníků i prozaiků, nevyjímaje autory detektivních příběhů či humoristy. Závěr vždy shrnuje naplnění záměru, který si autor vytyčil, a to se podle mínění oponenta v plné míře podařilo jak v jednotlivých pasážích, tak v souhrnu na konci celého spisu.

2. *Formální úroveň práce*

Je třeba ocenit obdivuhodnou vynalézavost a vytrvalost, díky nimž doktorand dokázal vstřebat obsáhlou pramennou základnu a relevantní literaturu, kriticky je zhodnotit a popsat. Ať už používá

kompenzační pomůcky, anebo pomoc svých blízkých, dokázal se téměř vyvarovat pravopisných chyb (výjimečně se vyskytují překlepy typu „byly-ly“, s. 24, Lebedě místo spr. Lebeděv, Slobobník místo Slobodník, s. 758 vedle drobností typu minusek místo kapitálek apod.).

Poněkud horší je situace při uvádění bibliografických citací – někdy není snadné identifikovat místo v citovaném dokumentu, kde se citovaný text nachází, protože práce uvádí nepřesnou paginaci či chybné vnošení; těchto případů je značné množství a přestože podobné lapsy (*linguae/calami*) jsou z lidských/zdravotních důvodů omluvitelné, při konečné redakci textu pro případné vydání by je bylo třeba vymýtit.

- Na s. 58 nacházíme odkaz (srov. Herder 1942, s. 331), který se zřejmě vztahuje k práci HERDER, Johann Gottfried von, 1941. *Vývoj lidskosti*. Přeložil Jan Patočka. Praha: J. Laichter (na ss. 177, 331 je již citace korektní).

- Na téže straně text odkazuje na pasáž Slované „byli nadmíru dobročinní, hostinští, milovníci zemské svobody,...“ (Jungmann 1958, s. 430), ale správně má být s. 431.

- s. 75 citace „Kalidása, skladatel pěkné *Sakontaly*“... odkazuje na Jungmann 1846, s. 21 (má být 20).

- s. 87, pozn. 96, Vinařický, 1881, s. 215–234; správně v Bibliografii: VINAŘICKÝ, Karel Alois, 1871. *Sebrané spisy veršem i prosou*. I. Drobné básně. Praha: I.L. Kober.

- s. 100, pozn. 124 (Słowacki 1939, s. 157) - má být s. 154.

- s. 102, pozn. 130 Cit. dle Francev 1927, s. 602 – má být 1928.

- s. 105 „...jako vy Slavjané, jejichž řeč sestra aneb dcera sanskrity jest“ (Kollár, Ján, *Cestopis...*, I., s. 274–275) – má být 273-274.

- s. 106 „Slované přinesli svou znalost kultury i architektury z Indie“ (Kollár 1907, *Cestopis...*, II., s. 540) – má být s. 542.

- s. 121 „...u Indů, jimž zhoubný bůh Šiva právě je počasím a sluncem letním“ (Hanuš 1862, s. 26) – má být s. 25.

- *ibid.*, Kollár byl sveden na scestí mylnou domněnkou, „že Sláva byla jakási bohyně“ (Hanuš, *Bájeslovný kalendář slovanský*, 1860, s. 36) – má být 38.

- *ibid.*, *Slávu bohyni* označuje za „spis zcestný a nekritický, ale bohaté látky“ (Hanuš, *op. cit.*, s. 245) – má být s. 244.

- *ibid.*, srovnávání indického Indry se slovanským Perunem (*ibid.*, s. 176) – spr. 175.

- *ibid.*, Dobrá Zlatá Bába je mu zároveň „roditelkyní“ i zemí, neboť její jméno pochází ze sanskrtského *ibid.*, bhá-, znamenajícího „zároveň býti a zároveň zemi“ a paralela je tedy jasně v indické Bhávaní, jež je zároveň matkou i rodičkou (HANUŠ, Ignác Jan, 1864. *Nástin báječných bytostí Báby a Děda hlavně co do starožitností česko-slovanských*, s. 5–6) – má být s. 6, kde se uvádí sanskrtské bhú, nikoli bhá.

- s. 122 dal se tu slovatný jazykozpytec zavéstí pouhým zvukem Helmoldovy Siwy a indického Shiva“ (Hanuš 1865, s. 128) – má být 127.

- s. 128 „ta ohromná příroda, zvláště v Asii a v Indii, kde náš národ původ svůj vzal,...“ (Štúr 1853, s. 136) – má být 135.

- *ibid.*, „[Slovanova] obrazivost drží pravou míru mezi přebujelou a rozháranou fantasií Indovou...“ (Sobotka 1882, s. 5) – má být s. 7.

- *ibid.*, tlouci o zatmění slunce do bubnů a kotlů vykládá jako zvyk indického původu (*ibid.*, s. 54) – má být s. 63.

- s. 131 podobnost těchto písní s hymny *Rgvédy* je taková, že bulharské písně nejsou jejich sestrou, ale dokonce matkou (srov. Verkovič 1874, s. IX) – má být s. X.

- s. 146 „host, co cestou umdlený, zapotřebí měl častování a pokoje“ (Hanuš 1856, s. 21) – má být s. 25

- ibid., „...obdarovanému, skutečně na jeho tělo či na jeho šat vázaly“ (ibid., s. 23) – má být s. 26.
 - s. 150, pozn. 12 Nejzvrhlejší nářečí cikánské má pro jazykozpytce v některých otázkách větší význam než klasické tvary posvátného jazyka bramínů. Cit. dle Šercl 1883, s. VIII – má být s. VII.
 - s. 151-152 „v bohaté literatuře indické ženská zaujímá postavení vskutku vynikající“ (Šercl, *Světobzor* 1889, s. 162) – má být s. 171.
 - s. 153 Jako jeden z prvních také rozpoznal indoárijskou povahu sinhalštiny, smíšené ovšem do značné míry „s nearijskými, a jak se zdá původními základními živly“ (Šercl, *Z oboru jazykozpytu* 1888, s. 459) – má být s. 449.
 - s. 156 tím nedokázáno [...] že příslušně jich užíváno a správně se k nim odvoláváno“ (Ludwig, O etymologizování, *Krok* 1889, s. 3) – má být s. 2.
 - s. 159, pozn. 23 „kolem r. 5000 př. n. l. sídlili již ve střední Asii, kde v této době vznikly vědy, jež uchovaly vzpomínky na oblast kolem severní točny“ (srov. Matiegka 1929, s. 22–23) – má být s. 21-22.
 - s. 160 Jazykozpyt indoevropský by obstál i bez jazyka staroindického, pozn. 24. Cit. dle Zubatý 1896a, s. 125 - má být s. 118.
 - s. 163 šlo „o výklad slov, jichž současně v živé mluvě se užívalo v témže smyslu [...] u Indů však o výklad zvláštností řeči liturgické proti mluvě vůbec běžné“ (Zubatý 1874, s. 63). – má být s. 62.
 - s. 167 „vždy musí více platiti faktická existence forem typu sskr. jajnáu, doložená v sanskrtu“ (Baudiš 1910, s. 46) – má být s. 45.
 - s. 170, pozn. 32 „...vedlé filosofsky osvíceného Hinda vyskytují se v Indii i divoši nejsurovější.“ Cit. dle Hellwald 1880, s. 297 – má být s. 265.
 - s. 184 zkoumání (nejen) indických písemných pramenů „vyhledává [...] nevšední důmysl kritický, nemá-li učený svět jimi zaveden býti do bludův nových a horších“ (Palacký 1872, s. 28) – má být s. 29.
 - s. 185 zde „vykvetla mohutná a samorostlá vzdělanost, ale také bez účinků vlivuplných pro jiné“ (Kosina 1897, s. 89) – má být s. 97.
 - s. 195, pozn. 54 „...davu, jenž se bojí svých pánů, sklání se před nimi pouze fyzicky a udržuje svoje zásady jim tváří v tvář.“ Cit. dle Gobineau 1942, sv. I, s. 45. – má být s. 47.
 - s. 196 „...národ na 180 milionů duší čítající“ (Michelet 1865, s. 15) – má být s. 14.
 - s. 198 „...národ anglický příslušníky společnosti v Indii vždy odhodlaně a vydatně podporoval“ (Feistmantel 1887c, s. 6) – má být s. 5.
 - s. 199 „...podmanění a připojení skoro tří čtvrtí celé země k anglickým državám“ (ibid., s. 9) – má být s. 7.
 - ibid. „...tací lidé, již doufali, že ve zmatku a anarchii, jež by následovaly, by mohli kořistiti ve svůj vlastní prospěch“ (Feistmantel 1887b, s. 15) – má být Feistmantel 1887c, tj. FEISTMANTEL, Otakar, 1887c. *Politické zřízení Východní Indie britské*. Praha; nikoli FEISTMANTEL, Otakar, 1887b. „Hry, zábavy a tělocvičné výkony Indů“.
- * * *
- s. 238 ...prostý český lid často jedná podobně pověrečně, „jako by se tomu jedni od druhých byli naučili“ (Kramérius 2019, s. 154) – má být s. 158.
 - s. 239 „...všecko stvořil a všecko zachovává; ale také ďáblu se klaní“ (ibid., s. 61) – má být s. 62.
 - ibid., zaslepenost vede k nejrůznějším excesům, včetně sebeobětování (ibid., s. 197) – má být s. 196.
 - s. 438 Již při úvodní charakteristice šlechtného Čarudatty čteme, že „tento muž byl do jisté míry mecenáš... (Herrmann 1939, s. 163) – má být s. 192.

- ibid. o zlotřilém Sansthánakovi soudí, že „tento má velkou apanáš, ... a vede hrozně zhejřilí život“ (ibid., s. 194) – má být s. 193.

- ibid. „...velmi těžce gomprimíruje monarchický princip“ (ibid., s. 196) – má být s. 195.

* * *

- s. 486, pozn. 25 *Květy* 2, 1880, II. pololetí, s. 99–122, 203–214, 440–451 (pod pseudonymem Calmus) má být s. 99-112; pseudonym J. Kalmus.

* * *

- s. 678 an. 1851. „Maratové a Radputové“. *Lumír* 1, 1851, č. 25, s. 617–620 – má být č. 26.

- ibid. an. 1869b. „Čeněk Šercl“. *Světobzor* 3, 1869, č. 22, s. 175–176; č. 23, s. 187–188 – má být č. 21.

- s. 680 FAIT, Emanuel, 1885. „O příbuzenství národův indoevropských a uraločudských“. *Škola a život* 31, 1885, s. 11–13; 38–41 – má být 38-40.

- s. 682 HATTALA, Martin, 1869. „O jazykozpytu a přírodozpytu“. *Časopis musea Království českého* 43, 1869, s. 213–222; má být 211-242.

- s. 683 HUJER, Oldřich, 1915. „Výraz pro pojem rodiče v jazycích indoevropských“. *Listy filologické* 42, 1915, s. 422–433. – má být s. 421-433.

- s. 690 an. 1821. „Indické pověry“. *Vlastenský zvěstovatel* 1821, č. 24, s. 271–272 – má být č. 34.

- ibid. an. 1848. „Om mani padme-hum, modlitba buddhistická“. *Poutník* 3, 1848, s. 56 - má být 59-60.

* * *

- s. 701 FRANKE, Emil, 1907/08b. „Buddhismus“. *Česká revue* 1, 1907/08, s. 263–268, 345–349 – má být s. 262-168

- s. 711 VOVES, Hanuš, 1892. „List z knihy o pověře v Indii“. *Čech* 24, 1892, č. 234 – doplnit s. 1; č. 235, s. 1-2.

* * *

- s. 721 PERTOLD, Otakar, 1913–1914. „Jihoindické povídky“. *Národní listy* 53, 1913, č. 239, s. 16; - má být s. 12; č. 336, s. 23–25; - má být s. 21; č. 353, s. 1–2; - má být č. 355, 31.12.1913, s. 1-2.

* * *

- s. 809 WINTERNITZ, Moriz, 1985. *History of Indian Literature*. Volume III., part One. Translated by Subradha Jha. Delhi: Motilal Banarsidass – má být Subhadra Jha.

* * *

Podobnými nepřesnostmi je zaplevelena celá práce a z prostorových důvodů je vhodné tento (snad až hnidopišský) výčet ukončit. Všechna citovaná díla (prameny, literaturu) neměl oponent k dispozici, některé e-verze nejsou vzdáleným přístupem dosažitelné. Při doktorandově poctivosti a svědomitosti nelze oprávněně pochybovat o věrohodnosti uváděných citací, ale i zasvěcený čtenář by uvítal jejich přesnou lokalizaci.

Doktorand vytýká O. Feistmantelovi nesoustavnost v otázce české transkripce (hlavně toponym, s. 209). Výtku je snad oprávněná v tom smyslu, že do vyhlášení indické nezávislosti v r. 1947 v literatuře převažovala angličtina používající svérázně zkomolené tvary (typu Cawnpur místo Kánpur) a české prostředí se s nimi snažilo vyrovnat. V současnosti je geografickým jazykem Indie hindština, z níž je podle pravidel přijatých názvoslovnou komisí a indology třeba transliterovat.

Doktorand se sám při přepisování indických jmen a pojmů dopouští některých nedůsledností – ačkoli v Bibliografii cituje ZUBATÝ, Josef, 1904. „O Rámájaně“. *Listy filologické* 31, 1904, s. 94–104, 161–170, stejně jako Sladomelův překlad „Râmâyana“. Z němčiny přeložil Vilém Sladomel. *Vlast* 17, 1900–01, č. 6, s. 516–524; č. 7, s. 665–75; č. 8, s. 758–764; č. 9, s. 820–828, uvádí v práci patvar Rámájána, s. 31, 106, 376, 402, 403, 450, 467; Rámájánam, s. 389 – korektně *Rámájānam*. Další chyby:

Tiruppádur (správně Tirupettúr), s. 77

Bráhma (místo Brahma), s. 101

Bhávaní, spr. Bhavání, s. 121

Kádrú, spr. Kadrú, s. 125, pozn. 162.

Grafické formátování je na skvělé úrovni, práce je vizuálně velmi přehledná. Použití poznámek pod čarou splňuje požadovaný standard.

3. Práce s prameny či s materiálem

Práce je založena na primárních pramenech v češtině, případně v němčině; v poznámkách nacházíme český překlad cizojazyčných citací, vesměs na vysoké úrovni. K rozvedení, vysvětlení či zasazení daných děl či epoch do historických souvislostí zdárně používá sekundární prameny, i když některé tituly, jež by využívat měl/či mohl, v literatuře chybí: např.

Válmíki. *Rámájanam*. Ze sanskrtu přebásnil Oldřich Friš. SNKLHU, Praha 1957;

Rámájana. Podle Válmíkiho sanskrtského textu převyprávěl Dušan Zbavitel. Argo 2000;

Zbavitel, Dušan a kol., *Základní texty východních náboženství. 1. část Hinduismus*. Argo 2007.

Idem., *Základní texty východních náboženství. 2. část Raný indický buddhismus*. Argo 2008.

Pod praporem krále nebes (divadlo v Indii). Dramatické texty ze sanskrtu a prákrťů přeložil Dušan Zbavitel. Výklad napsali Dana Kalvodová a Dušan Zbavitel. Odeon 1987;

O copatých mniších, šibalech a nevěrných manželkách. Příběhy ze staré Indie. Ze sanskrtských a pálijských originálů vybral, přeložil a doslovem doprovodil Dušan Zbavitel. Praha: Euromedia Group, k. s. – Knižní klub 2007, 214 s. Blíže viz Kratochvilné příběhy ze staré Indie, online <https://www.svetovka.cz/2007/06/06-2007-recenze1/>.

Přestože jde o bohemistickou a nikoli indologickou disertaci, zdá se být obraz staroindické literatury neúplný bez uvedení Winternitzova epochálního díla *Geschichte der indischen Litteratur*. Erster Band (Einleitung-Der Veda-Die volkstümlichen Epen und die Purāṇas), 2. vyd., C. F. Amelangs Verlag, Leipzig 1909; ditto, Zweiter Band. Die buddhistische litteratur und die heiligen Texte der Jainas, Leipzig 1920; ditto, Driter Band. Die Kunstdichtung-Die wissenschaftliche Litteratur-Neuindische Litteratur-Nachträge zur allen drei Bänden. Leipzig [1922].

V druhotných pramenech by snad neměla ani chybět důležitá Winternitzova studie *Der ältere Buddhismus*, Verlag von J.C.B. Mohr (Paul Siebeck), Tübingen 1929 a z českých prací magnum opus V. Lesného *Buddhismus*. Samcovo knihkupectví, Praha 1948, i když lze uznat, že rozvoj buddhologie jako vědecké discipliny již časově nezapadá do rámce stanoveného pro doktorandovu práci.

4. Vlastní přínos

Interpretace „obrazů Indie“, kterou autor předkládá, vyplývá ze shromážděného pramenného materiálu, o němž se práce opírá. Nejde podle oponentova soudu o bezduchý kompilát; naopak autor jednotlivé partie propojil v organický celek, obsahující množství originálních zjištění a postřehů, přínosných jak pro bohemistickou, tak orientalistickou obec.

Práce má promyšlenou strukturu, pojednávající o nejstarších romantických zmínkách o Indii v rané české a širěji slovanské tvorbě, postupném dozrívání indomanie, ustavování indologie (a indoeuropeistiky) jako vědy, provázené popularizací; organicky pak navazuje rozbor tvorby indologů a filosofů založená na poznávání nábožensko-filozofických systémů, výzkumu indických literatur, obrazy Indie zprostředkované očima vědců i světooběžníků (globetrotterů) a posléze beletristická reflexe soudobé Indie, jejího myšlení a boje za svobodu. Jednotlivé historické etapy a jejich pramennou

základnu dokázal doktorand kriticky vyhodnotit a syntetizovat, takže nejde jen o pouhou deskripci, nýbrž autorův vlastní originální pohled.

IV. Dotazy k obhajobě

a) Podkapitolu 4.1 nazýváte Starověká Indie – země bez historie? Můžete rozvést, jaký měl podle Vašeho názoru malý zájem staroindických autorů o líčení událostí v časovém sledu, a tedy zdánlivě ahistorický charakter jejich textů? Jaké bylo tradiční hinduistické (resp. buddhistické) chápání běhu času?

b) Historický Buddha, Siddhártha Gautama (asi 563-483 př.n.l.) byl podle tradice posledním buddhou tohoto věku; osudy těch předchozích nacházíme popsané v *džátakách*. Pár otázek k terminologii: dáváte přednost překladu „buddha“ jako „Osvícený“ nebo „Probuzený“? Pokud jde o první případ, kdo jej „osvítí“ (anebo mu náhle „svitlo“?) V druhém případě snad vniřně „procitl“?

Vyrozuměl jste z použitých pramenů podstatu „individuálních“ přerodů, když podle nejstaršího buddhismu individuální Já (sa. *átman*, pa. *attá*) neexistuje – co/kdo se tedy po zániku jedince v rámci učení o *anátmanu/anattá* přerozuje? Odpověděl na tuto otázku uspokojivě Paul Carus v „buddhismus propagující povídce *Nirvana* (1896, česky 1910 patrně podle německého překladu z r. 1907)“, s. 604-605?

Buddhologické vodítko nabízí např. Rozprava o „ne-já“ (*Sanjuttanikája* 59), přel. Dušan Zbavitel, Základní texty východních náboženství 2. část *Raný indický buddhismus*. Argo 2008, s. 18-21. Proč jste tuto publikaci opomněl uvést v druhotné literatuře?

c) Podkapitolu IV. 3.4. *Bhagavadgíta* logicky řadíte mezi nábožensko-filozofické texty jako jednu z mladších upanišad. Božský vozataj Kršna tu pánduovskému princovi Ardžunovi radí, aby jako bojovník plnil svou povinnost (dharma), i když to znamená hubit své příbuzné, přátele, ctěné učitele. Dávají použité prameny uspokojující řešení Ardžunova morálního dilematu?

Podle Egona Bondyho je *Bhagavadgíta* „jedna z nejproblematictějších svatých knih lidstva“ (viz HOLBA, Jiří, KUŽEL, Petr, eds. *Indická filosofie*. Poznámky k dějinám filosofie I. DharmaGaia, Praha 2021, s. 239). Podle Kršny má Ardžuna „svůj zabijácký úkol plnit s lehkou myslí, neboť jsoucno nezaniká, nelze je zahubit, a není tedy nad čím truchlit. Při zabíjení člověk má být zcela lhostejný a stále si být vědom toho, že se nic neděje“ (ibid, s. 240). Jsou dle Vašeho mínění podobné kritické soudy oprávněné? Nebo jde jen o nepochopení a lze konstatovat, že ve všech náboženstvích, včetně křesťanství, jsou výroky, které je možné zneužít?

Ve svých primárních pramenech uvádíte (na s. 716) knihu HARTMANN, Franz, 1903. *Die Bhagavad Gita*. Das Lied von der Gottheit oder die Lehre vom göttlichen Sein. In verständlicher Form ins Deutsche übertragen und mit erläuternden Anmerkungen und ausgewählten korrespondierenden Citaten hervorragender deutscher Mystiker versehen. Berlin: C. A. Schwetschke und Sohn. Kontroverzní slovinský filozof Slavoj Žižek označil *Bhagavadgítu* za "one of the most obscene disgusting sacred books" a tvrdí, že Heinrich Himmler výtisk Hartmannova překladu nosil vždy s sebou, aby četbou citátů ospravedlnil genocidu nižších ras jako svou povinnost. Podle něj prý jeho SS byli jako kšatrijové, válečníci oprávněni vraždit „ve vyšším zájmu“. Je na vině posvátný text, Hartmannův překlad, nebo snaha nějak ospravedlnit vlastní amorálnost (Himmler se údajně ztotožňoval s Ardžunou, vedeným Kršnou, svým Führerem)?

d) Na závěr drobnou češtinářskou otázkou; nejsa bohemistou, oponent ji vznáší spíše jako příspěvek do diskuse. V textu doktorand uvádí „prezidentství“ (s. 212) jako označení indických držav anglické Východoindické společnosti, administrativních celků, v angličtině nazývaných „presidency“ (Bombay, Bengal, Madras), území spravovaných kolektivním orgánem úředníků – výborem řízeným voleným předsedou (President and Council). V koloniální Indii se později ustálilo označení provincie.

Pokud je oponentovi známo, „pres/zidentství“ znamená podle SSJČ „hodnost, funkce, úřad, činnost prezidenta“, podle ASCS je to též „doba, po kt. úřad urč. prezidenta trvá“. V angličtině ale navíc význam „presidency“ zahrnuje „one of three former administrative divisions of British India“, podle *The Shorter OED* (Oxford 1978) „in India, Each of the three divisions of the East India Company’s territory, which were orig. governed by the Presidents of the Company’s three factories.“ V *Dějínách Indie* (Strnad, J. a kol., NLN 2003, 2008) si oponent dovolil použít novotvar „prezidencie“, který podle jeho názoru lépe odpovídá dobovému úzu. Čas ukáže, zda se novotvar ujme, anebo upadne v zapomnění. Co o tom soudíte?

V. Závěr

Předběžně klasifikuji předloženou disertační práci jako *prospěl/a*.

Praha, dne 20. srpna 2024

PhDr. Jan Filipický, CSc.,
emeritní výzkumný pracovník
Orientálního ústavu AV ČR, v.v.i.